

- Kocourková J. (2000): Lichenicolous fungi of the Czech Republic (the first commented checklist). – Acta Musei Nationalis Pragae, Ser. B, 55: 59–169.
- Liška J. & Pišut I. (1995): Lišajníky. – In: Kotlaba F. (ed.), Červená kniha ohrožených a vzácných druhov rastlín a živočíchov SR a ČR 4. Sinice a riasy, huby, lišajníky, machorasty, p. 120–156, Příroda, Bratislava.
- Palice Z. (1999): New and noteworthy records of lichens in the Czech Republic. – Preslia 71: 289–336.
- Printzen C., Halda J., Palice Z. & Tønsberg T. (2002): New and interesting lichen records from old-growth forest stands in the German National Park Bayerischer Wald. – Nova Hedwigia 74: 25–49.
- Purvis O., Coppins B. J., Hawksworth D., James P. & Moore D. (1992): The Lichen Flora of Great Britain and Ireland. – Natural History Museum, London. [710 pp.]
- Vězda A. & Liška J. (1999): Katalog lišejníků České republiky. – Institute of Botany, Academy of Sciences of the Czech Republic, Průhonice. [283 pp.]
- Wirth V. (1995): Die Flechten Baden-Württembergs I., II. – Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart. [1006 pp.]

MECHOROSTY ZAZNAMENANÉ BĚHEM 16. BRYOLOGICKO-LICHENOLOGICKÝCH DNŮ V KAMENIČKÁCH (CHKO ŽĎÁRSKÉ VRCHY)

Bryophytes recorded during the 16th Bryological and Lichenological Days in Kameničky (PLA Žďárské vrchy)

Jan Kučera¹, Blanka Buryová², Zbyněk Hradílek³, Ivana Marková⁴, Eva Loskotová⁵

¹ Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, biologická fakulta, katedra botaniky, Branišovská 31, CZ-370 05 České Budějovice, e-mail: kucera@bf.jcu.cz; ² Botanický ústav AV ČR, CZ-252 43 Průhonice, e-mail: lupinek@seznam.cz; ³ PřF UP Olomouc, kat. botaniky, Tř. Svobody 26, CZ- 771 46 Olomouc, e-mail: hradilek@prfholnt.upol.cz; ⁴ Správa NP České Švýcarsko, Pražská 52, CZ-407 46 Krásná Lípa, e-mail: i.markova@npsc.cz; ⁵ Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, katedra botaniky, Benátská 2, CZ-128 01 Praha 2, e-mail: loskotova@centrum.cz

Abstract: Bryophytes recorded and/or collected during the 16th Bryological and Lichenological Days in Kameničky are listed. The most remarkable records – *Rhizomnium pseudopunctatum* (CR), *Buxbaumia viridis* (EN), *Scorpidium scorpioides* and *Hamatocaulis vernicosus* (both VU) are briefly commented. The amount of recorded species totalled 170 – 30 liverworts and 140 mosses.

Keywords: Žďárské vrchy, liverworts, mosses, threatened.

16. bryo-lichenologické dny proběhly letos 2.-5. září na severozápadním okraji Žďárských vrchů (viz zprávu ze setkání dále v čísle). Dva z autorů v území zároveň prováděli ověřování lokalit „naturového“ druhu *Hamatocaulis vernicosus*, takže jsou zde prezentovány i tyto výsledky.

Žďárské vrchy jsou územím relativně bryologicky známým, avšak s nestejnou plošnou intenzitou. Chrudimská část, tedy spíše severozápadní podhůří a okolí Hlinska, je částečně známo díky sběrům E. Kalenského (80.-90. l. 19. stol.), které ovšem byly jen z menší části publikovány J. Velenovským. Bohužel v této části došlo v minulosti k tak velkým změnám, že dnešní stav je pouze velmi slabým odleskem tehdejšího bryofloristického bohatství. Centrální a jihovýchodní část je známa zejména díky floristické činnosti J. Šmardy (30.-50. l. 20. stol.), i ten však bohužel značnou část svých sběrů nepublikoval.

Patrně nejzajímavějšími biotopy navštívené oblasti jsou minerotrofní rašelinné louky, které zde sice zbyly již pouze ve fragmentech, ale přesto se jedná o jedno z nejbohatších území na tento silně ohrožený typ stanoviště. Sem proto směřovala většina exkurzí. Ranská jezírka vznikla

<i>Cephalozia bicuspidata</i>		not. ZH f					hb. IM			hb. ZH
<i>Cephalozia connivens</i>		hb. ZH f								hb. IM, ZH
<i>Cephaloziella rubella</i>										hb. JK, EL
<i>Chiloscyphus coadunatus</i>	not. ZH		not. BB		not. ZH	hb. IM	not. BB		not. JK	
<i>Chiloscyphus polyanthos</i> var. <i>pallescens</i> LC-att									hb. IM, not. JK	
<i>Chiloscyphus profundus</i>			not. BB	not. ZH		hb. JK	not. IM			not. JK
<i>Conocephalum conicum</i>							hb. IM			
<i>Fossombronina wondraczekii</i>	hb. ZH									
<i>Lepidozia reptans</i>	not. ZH			not. ZH	not. ZH		hb. IM			not. JK
<i>Lophozia attenuata</i>				not. BB						
<i>Lophozia hatcheri</i>				hb. ZH, BB						
<i>Lophozia ventricosa</i>				hb. ZH						
<i>Marchantia polymorpha</i> subsp. <i>polymorpha</i>						hb. EL, not. JK				not. JK
<i>Metzgeria furcata</i>							not. BB			
<i>Nardia scalaris</i>					hb. ZH					
<i>Plagiochila asplenoides</i>							not. ZH			
<i>Plagiochila porelloides</i>							hb. IM			
<i>Ptilidium ciliare</i>					not. ZH					not. JK
<i>Ptilidium pulcherrimum</i>			not. BB						not. JK	not. JK
<i>Riccardia multifida</i> LC-att						hb. ZH, EL				
<i>Riccia sorocarpa</i>				hb. ZH						
<i>Scapania irrigua</i>									not. JK	
<i>Scapania undulata</i>									hb. IM, not. JK	
<i>Amblystegium radicale</i> LC-att	hb. ZH o	hb. BB				hb. JK		hb. BB	hb. BB, not. JK	
<i>Amblystegium serpens</i>		hb. BB	not. ZH			hb. JK, EL				not. JK
<i>Andreaea rupestris</i>				not. BB						
<i>Atrichum undulatum</i>	not. ZH		not. BB	not. ZH			not. ZH		not. JK	
<i>Aulacomnium androgynum</i>							not. IM			
<i>Aulacomnium palustre</i>	not. ZH	not. ZH o	hb. BB		not. ZH	hb. EL, not. JK		not. BB	not. JK	not. JK
<i>Barbula unguiculata</i>	not. ZH									
<i>Brachythecium albicans</i>			hb. BB	not. ZH						not. JK
<i>Brachythecium oedipodium</i> LC-att									not. JK	hb. EL, IM
<i>Brachythecium populeum</i>				not. ZH						
<i>Brachythecium reflexum</i>				not. BB						
<i>Brachythecium rivulare</i>			not. BB			not. JK	hb. IM	not. BB	not. JK	
<i>Brachythecium rutabulum</i>							hb. IM	hb. IM	not. JK	not. JK
<i>Brachythecium salebrosum</i>			not. BB	not. ZH			hb. IM		hb. IM	not. JK
<i>Brachythecium starkei</i> LC-att				hb. BB			hb. EL			
<i>Brachythecium velutinum</i>			not. BB	not. BB			not. BB		not. JK	not. JK
<i>Bryum argenteum</i>				not. ZH						not. JK
<i>Bryum klinggraeffii</i>	hb. ZH									
<i>Bryum pseudotriquetrum</i>			not. BB			hb. EL, IM		not. BB	not. JK	
<i>Bryum rubens</i>						hb. ZH				

<i>Buxbaumia viridis</i> EN							not. ZH			
<i>Calliergon cordifolium</i>		not. ZH o				not. JK			hb. IM	hb. IM, not. JK
<i>Calliergon giganteum</i> VU			hb. BB		hb. ZH, EL, BB	hb. JK		not. BB	hb. JK, IM	
<i>Calliergonella cuspidata</i>			not. BB		hb. EL	not. JK		not. BB	hb. JK, IM	
<i>Calliergonella lindbergii</i>	not. ZH									
<i>Campylium stellatum</i> LR-nt		hb. ZH o			hb. ZH	hb. JK, EL, IM		not. BB	not. JK	
<i>Ceratodon purpureus</i>			not. BB	not. ZH		not. JK			not. JK	not. JK
<i>Cirriphyllum piliferum</i>			hb. BB			hb. EL, not. JK	not. ZH			
<i>Climacium dendroides</i>		not. ZH o	hb. BB			not. JK		not. BB	not. JK	not. JK
<i>Cratoneuron filicinum</i>				not. BB				hb. IM, not. ZH		
<i>Cynodontium polycarpon</i>				hb. ZH						
<i>Dichodontium pellucidum</i>								hb. BB		
<i>Dicranella cerviculata</i>				hb. ZH						
<i>Dicranella heteromalla</i>	not. ZH		not. BB	not. ZH	not. ZH			not. BB		not. JK
<i>Dicranella schreberiana</i>	hb. ZH									
<i>Dicranella staphylina</i>				hb. ZH						
<i>Dicranodontium denudatum</i>				not. ZH						not. JK
<i>Dicranum bonjeanii</i> LR-nt						hb. JK, IM, ZH, BB		hb. JK, EL, BB		
<i>Dicranum montanum</i>				not. ZH	not. ZH			hb. EL, IM, BB		not. JK
<i>Dicranum polysetum</i>					not. ZH	not. JK				hb. IM, BB
<i>Dicranum scoparium</i>	not. ZH		not. BB	not. ZH	not. ZH	not. JK	not. ZH		not. JK	hb. IM
<i>Dicranum tauricum</i>				hb. ZH				hb. ZH		
<i>Drepanocladus aduncus</i>					hb. BB	hb. JK, EL				
<i>Drepanocladus polygamus</i> LR-nt			hb. BB			hb. IM				
<i>Ephemerum serratum</i>				hb. ZH						
<i>Eurhynchium angustirete</i>							not. ZH			
<i>Eurhynchium hians</i>							not. IM		not. JK	
<i>Fissidens adianthoides</i> LC- att						hb. EL, IM, ZH				
<i>Fissidens gracilifolius</i>								hb. JK, ZH, BB		
<i>Fissidens osmundoides</i> LC-att					hb. ZH, EL, BB					
<i>Fissidens taxifolius</i>							not. ZH			
<i>Fontinalis antipyretica</i>			not. BB							
<i>Funaria hygrometrica</i>				not. ZH		not. JK				
<i>Grimmia muehlenbeckii</i>						not. JK				
<i>Hamatocaulis vernicosus</i> VU			hb. BB			hb. JK, IM, BB			hb. JK	
<i>Hedwigia ciliata</i>						not. JK				
<i>Herzogiella seligeri</i>	not. ZH		not. BB				not. ZH		not. JK	
<i>Hylocomium splendens</i>				not. BB				not. BB		not. JK
<i>Hypnum cupressiforme</i> var. <i>cupressiforme</i>			not. BB	not. ZH		not. JK	not. ZH		not. JK	not. JK
<i>Hypnum pallescens</i> LC-att				hb. ZH						

<i>Hypnum pratense</i> LR-nt		hb. ZH o	hb. BB					hb. EL, not. BB		
<i>Leptobryum pyriforme</i>						hb. EL, IM, ZH				
<i>Leucobryum glaucum</i>										not. JK
<i>Mnium hornum</i>				not. BB				not. BB		
<i>Mnium spinulosum</i>								hb. IM, ZH		
<i>Orthodontium lineare</i>		hb. ZH f				hb. EL, not. ZH				
<i>Orthotrichum affine</i>								hb. IM		
<i>Orthotrichum pumilum</i>								not. JK		
<i>Orthotrichum speciosum</i>								hb. IM		
<i>Paraleucobryum longifolium</i>				not. BB						
<i>Philonotis calcarea</i>								hb. EL, BB		
<i>Philonotis fontana</i>										hb. BB
<i>Plagiomnium affine</i>				not. BB						not. JK
<i>Plagiomnium cuspidatum</i>								hb. EL, BB		
<i>Plagiomnium elatum</i> LC-att		hb. ZH o	hb. BB			hb. EL, not. JK		not. BB		not. JK
<i>Plagiomnium ellipticum</i> LC-att			hb. BB			not. JK				hb. IM, not. JK
<i>Plagiomnium medium</i> LR-nt								hb. EL, ZH, BB		
<i>Plagiomnium undulatum</i>								not. ZH		
<i>Plagiothecium cavifolium</i>				hb. ZH						
<i>Plagiothecium curvifolium</i>			not. BB	not. BB						not. JK
<i>Plagiothecium denticulatum</i>				not. BB		hb. ZH				hb. IM
<i>Plagiothecium laetum</i>				hb. ZH				hb. IM		hb. IM
<i>Plagiothecium ruthei</i> LC-att								hb. EL, not. JK		
<i>Plagiothecium succulentum</i>								not. BB		not. JK
<i>Plagiothecium undulatum</i>						hb. ZH				
<i>Pleurozium schreberi</i>	not. ZH	not. ZH o	not. BB	not. BB	not. ZH	not. JK	not. BB	not. IM		hb. BB, not. JK
<i>Pogonatum urnigerum</i>				hb. ZH						
<i>Pohlia nutans</i>	not. ZH		not. BB	not. ZH				not. ZH	not. BB	hb. JK
<i>Pohlia wahlenbergii</i> var. <i>wahlenbergii</i>								hb. JK		
<i>Polytrichastrum formosum</i>	not. ZH		not. BB	not. ZH	not. ZH	not. JK		hb. IM		not. JK
<i>Polytrichastrum longisetum</i>		hb. ZH o								hb. EL, not. JK
<i>Polytrichum commune</i>	not. ZH				not. ZH		not. ZH	hb. IM	not. JK	hb. IM
<i>Polytrichum juniperinum</i>				hb. BB						not. JK
<i>Polytrichum piliferum</i>				not. ZH						
<i>Polytrichum strictum</i>				hb. BB		not. JK			not. JK	hb. EL, IM
<i>Pseudephemerum nitidum</i>	hb. ZH							hb. IM	hb. EL	
<i>Pseudotaxiphyllum elegans</i>				not. BB						
<i>Racomitrium aciculare</i>									not. JK	
<i>Racomitrium sudeticum</i>				hb. BB						
<i>Rhizomnium pseudopunctatum</i> CR					hb. ZH, EL, BB					
<i>Rhizomnium punctatum</i>				not. ZH			not. ZH		not. JK	
<i>Rhodobryum roseum</i>					not. ZH		hb. EL			

Další významnější jednotlivé nálezy: *Amblystegium radicale*, *Plagiomnium ellipticum* (Nové Město na Mor.: louky Kaňásky, ca. 2 km V obce Rokytno, 690 m n.m., kvadrant 6462b, 2.10.2003 leg. B. Buryová). *Polytrichastrum pallidisetum* (Černá skála nad lesní cestou ca. 2 km J od obce Křižánky, 770 m n.m., kvadrant 6362a, 3.10.2003, leg. Z. Palice)

Detaily k nejzajímavějším druhům:

Rhizomnium pseudopunctatum CR

- Havlíčkova Borová: PR Ranská jezírka, na humusu a tlející vegetaci na mokřích zrašelinělých březích živinami bohatých tůní, částečně stíněné okolním smrkovým lesem, 620 m n.m. [M33 E3558.88–N5502.72, leg. B. Buryová No. 3894; E3559.09–N5502.65, leg. B. Buryová No. 3895].

Z našeho území patrně teprve druhý ověřený údaj (v letech 1999 a 2002 byl druh ověřen na SV svazích Božidarského Špičáku); revizí totiž bylo zjištěno, že historické údaje téměř všechny patří běžnějšímu druhu *R. magnifolium* (M. Zmrhalová in prep.). Do deseti populací bylo nalezeno na několika místech rezervace (plocha odhadnuta na asi 1 m²), jedna populace s mladými sporofyty (<20). Bezprostřední doprovodné druhy byly *Sphagnum squarrosum* a *S. teres*.

Buxbaumia viridis EN

- Hluboká u Krucemburka: Štíří důl – údolí Štírového potoka ca. 250 m nad hrází malého rybníčku, 570 m n.m. [M33 E3562.30–N5504.37]. Pořízena pouze fotodokumentace.

Bylo zaznamenáno celkem 5 sporofytů na tlejícím smrkovém kmenu o průměru ca. 30 cm ležícím přes potok. V jejich těsné blízkosti se nacházejí mechy *Herzogiella seligeri* a *Rhizomnium punctatum*. Lokalita leží v nivě potůčku s olšinou, tvořenou převážně *Alnus glutinosa* a *Fraxinus excelsior*.

Hamatocaulis vernicosus VU

- Hlinsko: PP Ratajské rybníky, rašelinná louka na sev. břehu Dolního Ratajského rybníka, 590 m [M33 E 3567.40–N5515.75] leg. B. Buryová No. 3918, 3919.
- Hluboká u Krucemburka: PR Řeka, ca. 400 m sev. od sev. konce vsi, již. od Štírového potoka na vých. okraji rezervace, 555 m, sečená rašelinná louka, v bultech *Carex panicea* a *C. flava* [M33 E3561.68–N5504.33, leg. B. Buryová No. 3898; E3561.69–N5504.31, leg. B. Buryová No. 3899]
- Vortová: PR Zlámanec ca. 1.0 km již. obce; rašel. louka ca. 100 m záp. hráze rybníka, 620 m [M33 E3567.37–N5508.62] leg. J. Kučera No. 11108.

U Dolního Ratajského rybníka je na ploše 22×3 m v pokryvnosti ca. 0,78 m², roste společně s *Drepanocladus polycarpus* a *Sphagnum contortum*. V rezervaci Řeka rostl roztroušeně mezi druhy *Calliergon giganteum*, *Dicranum bonjeanii*, *Sphagnum contortum*, *Tomenthypnum nitens* a dalšími. Populace byla mimořádně velká, rostoucí na ploše ca. 130×50 m. Pokryvnost mohla činit ca. 0,5-2%, což odpovídá čisté ploše 30-130 m². V rezervaci Zlámanec byl druh zaznamenán jen v několika lodyžkách (<10) na dvou místech ve stružce ve spodní části rašelinné louky v trsu *Calliergonella cuspidata* spolu s druhem *Calliergon giganteum*.

Scorpidium scorpioides VU

- Havlíčkova Borová: PR Ranská jezírka, na humusu a tlející vegetaci na mokřích nestíněných březích živinami bohatých tůní, 620 m [M33 E3558.91–N5502.67, leg. B. Buryová No. 3893; E3559.09–N5502.65, leg. B. Buryová No. 3896]

Tento silně ustupující druh rostl spolu s *Calliergon giganteum*, *Calliergonella cuspidata* a *Bryum pseudotriquetrum*. V letošním suchém létě nalezeno zhruba 20 populací na mokřích zazemněných březích tůní, při obvyklé hladině vody pravděpodobně submerzní. Plocha populace je odhadována na ca. 10 m².

Poděkování

Výzkum druhé autorky byl podpořen výzkumným záměrem Botanického ústavu AV ČR „AV0Z6005908“.

Literatura

Kučera J. & Váňa J. (2003): Check- and Red List of bryophytes of the Czech Republic (2003). – *Preslia* 75: 193–222.